

A Nemzeti Fejlesztési Terv Humánerőforrás Fejlesztés

3.5.1.Tanártovábbképzés

„Az előzetesen megszerzett tudás mérése és beszámítása” c.
alprogramja

Szeged

2007. November

„Mindenki számára lehetővé kell tenni, hogy egy szabadon választott, nyitott tanulási pályát követhessen, és ne kényszerüljön előre meghatározott ösvényen haladni az adott cél elérése érdekében.

Ez egész egyszerűen annyit jelent, hogy az oktatási és képzési rendszereknek kell az egyéni szükségletekhez és igényekhez igazodniuk, és nem fordítva.”

Az előzetes tudás felmérése és beszámítása annak elismerése, hogy az élettapasztalattal szerzett mindennemű tudás, szakértelem, attitűd az iskolarendszerű képzéssel azonos értékű lehet: ugyanúgy mérhető, értékelhető és beszámítható valamely képzési programba

A tudás mérését, értékelését gátló akadályok

Ha nem megfelelő a külső feltételekből származó érdekeltségi rendszer – ellentét támadhat a képző szervezet és a képzett egyén között

Másrészt számos kulturális tényező, és az oktatás hagyományai és kialakult rutinjai, továbbá szemléletbeli problémák is akadályozhatják az előzetes tudás szerepének tisztázását és megfelelő elismerését

Végül, ha az alapelvek világosak is, maradnak bizonyos elméleti és technikai problémák az előzetes tudás biztonságos azonosítását és elismerését illetően

- Más érdekeltségi viszonyok alakulnak ki, ha a szervezet terméke nem a képzés, hanem a képzettség igazolása. (Nyelvvizsga)
- Bonyolultabb érdekeltségi viszonyok alakulnak ki, ha a képzés és a képzettséget igazoló bizonyítvány kiadása nem válik el egymástól. (Felsőoktatás-kredit)
- a legproblematikusabb a képzési idő és a hozzá kapcsolt finanszírozás (kötelező óraszám, fejkvóta, idő alapú normatíva) előírása.

A megoldás: hogy a folyamatszabályozás helyett a kimenet alapján való szabályozást kell megvalósítani.

Ahhoz, hogy a kimenet felőli szabályozást megoldhassuk, pontosan definiálni kell a képzettséget a megfelelő kimeneti kategóriákban.

Mi a tudás?

- *Ferge Zsuzsa* szerint: "A tudás (...) egyfelől (...) az objektivációk ismerete és megértése, másfelől a különböző objektivációkat létrehozó újratermelő vagy továbbfejlesztő elvek, eljárások ismerete."
Báthory Zoltán: Tanulók, iskolák, különbségek, Okker kiadó, Bp.1997., 145.o.

A tudás megszerzésének útjai

- A formális tanulás oktatási és képzési alapintézményekben valósul meg, és elismert oklevéllel, szakképesítéssel zárul.
- A nem formális tanulás az alapoktatási és képzési feladatokat ellátó rendszerek mellett zajlik és általában nem zárul hivatalos bizonyítvánnyal.
- Az informális tanulás a mindennapi élet természetes velejárója.
- Az egész életen át tartó tanulás megszakítás nélküli folyamatként való felfogása nyomán a nem formális és az informális tanulás is mindinkább a tanulás részévé válik.

Pszichikus struktúra

- A tartalmakat különböző gondolkodási művelettel kapcsolhatjuk össze attól függően, hogy elvárásaink szerint az egy-egy modulban megszerzett tartalmi tudásnak mire kell alkalmasnak lennie.
- **A pedagógiai szakirodalom taxonómiának nevezi az olyan besorolási lehetőséget nyújtó rendezést, ahol a végzendő gondolkodási művelet fokozatosan magasabb rendű.**
- **Az ilyen rendszer úgy épül fel, hogy feltételezi: aki a magasabb rendű gondolkodási műveletre képes az adott tartalmon, az az alacsonyabb szintűeket biztosan meg tudja oldani.**

KÖVETELMÉNYSZINTEK (Benjamin Bloom)

Kognitív terület	Affektív terület	Pszichomotoros terület
Ismeret	Befogadás	Utánzás
Megértés	Válaszadás	Külső vezérlés (jártasság)
Alkalmazás	Értékek kialakulása	Belső vezérlés (készség)
Analízis	Értékrendszer	Interiorizáció (képesség)
Szintézis	Jellem	
Értékelés		

Nagy József kognitív taxonómiája

- A kognitív szintek a következők:
- Felismerés arra használjuk, hogy tájékozódjunk a segítségével
- Kapcsolás szintjén képesek vagyunk a tanultak felidézésére is
- Kivitelezés az ismeretek, eljárások alkalmazása
- Értelmezés az összefüggések, kapcsolatok felismerése, magyarázata, bizonyítása

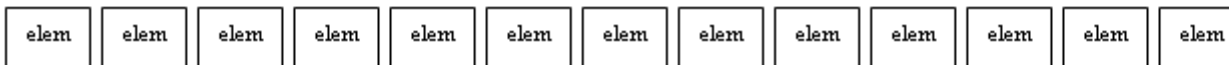
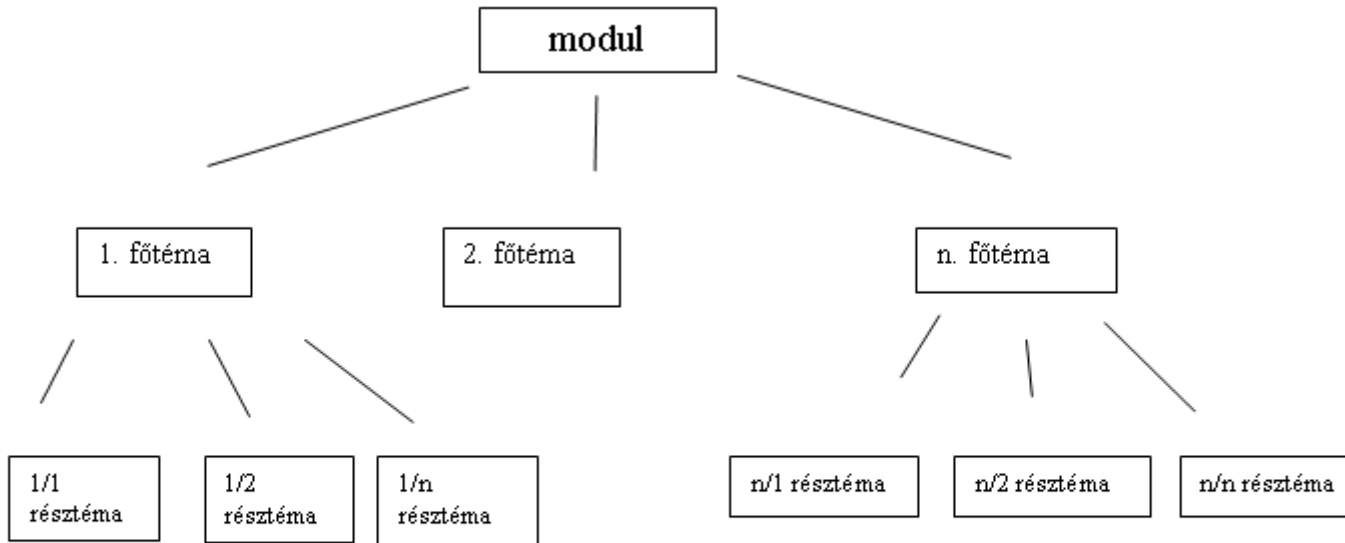
Nagy József taxonómiájának további felosztása

Mire alkalmas?		El-sajátítási szint	Milyen az absztrakciós szintje?								
			Szemléletes			verbális			formális		
			felvett	rögzített	állandósult	felvett	rögzített	állandósult	felvett	rögzített	állandósult
F E L I S M E R É S	Re- pro- duk- tív	Meg- tanu- lás									
		To- vábbta nu- lás									
	Pro- duk- tív	Meg- tanu- lás									
		To- vábbta nu- lás									

- Minden szinten lehetséges reprodukció (a tanultakat egyszerűen alkalmazva) vagy produktív (a tanultak között összefüggéseket keresve) elsajátítani az új ismereteket.
- Minden egyes tudáselem közölhető különböző absztrakciós szinten (szemléletes, verbális, formális) is.
- A felvett, rögzített és állandósult jelzők a tudáselem helyére utalnak a memóriában.
- A felvett tudás a szenzoros tárban illetve a munkamemóriában, a rögzített már a rövid távú memória rekeszben, míg az állandósult a hosszú távú memóriában található

- A tanárnak a tartalom és a tevékenység összehangolásánál előre meg kell választania, melyik tudáselemnek hol a helye, és ennek megfelelően kell mérnie is.
- Arra is figyelmeztet ez a felosztás, hogy csak úgy mérhetjük a rögzített tudást, ha előtte szóltunk hallgatóinknak, hogy tanulják meg az anyagot.
- A váratlan mérésnél ugyanis nem a rögzített, hanem az állandósult tudást mérjük.

Tartalmi vizsgálat

Követelményszintek meghatározása

- **Ahhoz, hogy a követelmények mérhetőek legyenek, pontosítanunk kell őket.**
- Ismerni például jelenthet felismerést, de jelenthet tudást is (kívülről való felmondást). A tudás pedig jelentheti a csinálni tudást, vagyis az alkalmazás szintjét is.
- amíg a követelményeket nem tesszük egyértelművé, addig nem kezdhetünk a következő feladathoz, vagyis a tanyagstruktúra és a pszichikus struktúra egymáshoz igazításához.
- Ha kitöltöttük a választott taxonómiánk szerinti táblázatot tudáselemekkel, vagyis már tudjuk, hogy milyen szinten akarjuk számon kérni a tananyag különböző elemeit, csak akkor kezdhetünk a feladatok szerkesztéséhez.

Bloom kognitív taxonómiája és a tartalmi elemek egy lehetséges rendszere

Művelet / Tartalom	tény	fogalom	összefüggés
Ismeret			
Megértés			
Alkalmazás			
Analízis			
Szintézis			
Értékelés			

Mi a feladat?

- A feladat: "olyan információhalmaz, amely tevékenység elvégzését igényli és egyértelműen tartalmazza, hogy milyen tevékenységről van szó. "
- A feladathoz mindig tartozik utasítás a cselekvésre vonatkozóan.
- A másik igen lényeges különbség kérdés és feladat között: a javítókulcs.
- A feladathoz mindig tartozik javítókulcs, még hozzá az objektív mérés érdekében minél konkrétabb, informatívabb.
- A kérdés valójában olyan esszéfeladat, amelyhez nem készítettük el a javítókulcsot és nem készítettünk hozzá pontos utasítást. Vagyis a kérdés rossz és hiányos feladat!

Értelmi műveleti szint és feladattípus

A *felismerést* igénylő feladat leginkább a feladattipológiák által **hózzárendelés** feladatként katalogizált típusú feladat formájában fordul elő.

A *felidézés kiegészítés*es vagy **esszé típusú** feladatokban működik.

Értelmezést igénylő feladatban a hallgatónak az ismeretei mellett annak megértését is meggyőzően bizonyítania kell. Ehhez szintén alkalmas az **esszé**, amely esetleg valamilyen probléma megoldását is kérheti, de más feladattípus is, pl. az **igaz–hamis válasz megjelölését igénylő feladatok** is mutathatják a megértést vagy annak hiányát. Esetleg olyan **komplex feladat** is alkalmazható erre a célra, amely az előző típusok közül többet is felhasznál egyetlen összetett feladatban.

Vannak feladatok, amelyek nem az ismeret bemutatását, hanem valamilyen produktumot kívánnak meg, amely sikeresen csak a megfelelő ismeret birtokában hozható létre. Az ilyen feladatok kérhetnek **csoportosítást, sorba rendezést, átváltást, diagramkészítést vagy összefüggés felismerését**. Az ilyen típusú feladatok a tudás alkalmazási szintjei közül elsősorban a kivitelezés mérésére szolgálnak, de bizonyos esetekben a produktív felismerés és az értelmezés is mérhető velük.

A mérés szabályozási rendszerként való működtetésének az előzőekből

következően két alapvető kritériuma van:

- Egyértelműen definiálni kell az elérendő célokat. Esetünkben ez a kimeneten megjelenő tudás pontos megjelölését, és olyan részletezettségű operacionalizálását jelenti, amely alkalmas egyrészt a megfelelő képzési programok, másrészt a mérőeszközök elkészítésére.
- A tudás mérésére megfelelő jószágmutatókkal rendelkező tesztekkel kell kidolgozni. Ezek a tesztek szolgálhatnak annak a döntésnek az alapjául, hogy milyen korábbi tudást lehet elismerni, és a tanulási folyamat mely szakaszai alól lehet a képzésre jelentkezőket felmenteni.

Az értékelés jellemzői

- **A pedagógiai értékelés szabályoz**
hosszú távú
célja: helyzetfeltárás
A pedagógiai értékelésben az eredményből kapunk visszajelentéseket a követelményrendszerrel, a tanítási-tanulási folyamatról és a hallgatókról is.
- ***Az értékelés szakaszai***
Az értékelés elméletileg két szakaszra osztható, amelyek az esetek többségében időben is elkülönülnek egymástól:
- **Szakaszok:**
 - 1. az adatgyűjtés**
 - 2. interpretáció (értelmezés)**
- **Az olyan típusú értékelést, amikor a tudást nem elemezzük, holisztikusnak, egészlegesnek nevezzük.**
- **Amikor a tudást részeire bontva vizsgáljuk, analitikus értékelést végzünk.**

- **Az olyan értékelés, amikor a teljesítményeket egy rögzített skálán helyezzük el, mérés.**
- **A mérés eszköze a teszt, amely itemenként, tehát analitikusan méri a vizsgált tudást.**
- **A teszt a tulajdonság kipróbálás útján való értékelése.**
- **Az item a teszt legkisebb, önálló döntést igénylő, igennel vagy nemmel megválaszolható eleme, amelyet 0 vagy 1 ponttal értékelünk.**
- **Éppen ezért az itemek száma a teszt összpontszáma.**

VÉGEZETÜL

- Tehát a mérés az értékelés egy szakasza (adatgyűjtési mód), de egyúttal típusa is, amikor a teljesítményeket egy előzetesen rögzített skálához viszonyítjuk.
- A mérőléc pedig a teszt, amelytől valamiért a magyar pedagógus és diák még mindig idegenkedik, pedig nem jelent mást, mint tudatosan és szakszerűen összeállított feladatlapot.

Köszönöm figyelmüket!

- Elérhetőség: ladal@t-online.hu